

مركز البحوث والدراسات للعلوم الشرعية
Miftâh İslâmî İlimler Merkezi

Müfredât

مركز البحوث والدراسات للعلوم الشرعية
Miftâh İslâmî İlimler Merkezi

İslâm Medeniyetinin eğitim kurumları olan medreseler, Büyük Selçuklu Sultanı Alp Arslan ve oğlu Melikşâh'a uzun yıllar vezirlik yapmış Nizâmü'l-Mülk'ün ilk olarak h. 459 yılında Bağdat'ta Dicle kenarında inşâ ettirdiği ve sonrasında Belh, Nişabur, Herat, Isfahan, Basra gibi önemli ilim merkezlerinde tesis edilen ve adına nispetle anılan Nizâmiye Medreseleri ile devlet eliyle geliştirilmiş, teşkilat yapısı ve müfredatları ayrıntılarına kadar tespit edilmiş ve tüm ihtiyaçları devlet ve vakıflar tarafından karşılanmaya başlanmıştı. Fâtih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethi, Sahn-ı semân medreselerinin teşkîli, medreselerin mertebelere ayrılması ve Kânûnî Sultan Süleymân'ın inşâ ettirdiği Süleymâniye medreseleri ile zirve dönemlerini yaşayan medreseler, umûmî muhtevalı olanlarının yanında Dâru'l-hadîs, Dâru'l-kurrâ, Dâru't-tıb gibi husûsî ve meslekî bölümleriyle Müslümanların her türlü eğitimlerini tekeffül etmişti. Osmanlı döneminde târîhî süreç içerisinde zayıfladığı iddia edilen, ıslâhât çabalarıyla ihyâ edilmeye çalışılan medreseler 1913 yılında yürürlüğe giren nizâmnâme ile Dâru'l-hilâfeti'l-'aliyye Medreseleri adı altında 12 yıllık ve her biri dörder yıl olmak üzere 3 dönemlik bir programla aslında mektep tarzlı yeni bir yapıya kavuşturulmaya çalışılmıştı.

Tanzimat döneminde medreselere alternatif olarak yaygınlık kazanan Batı tarzı mektebler sadra şifâ olmadı. Medreseler en zayıf oldukları dönemlerde Mustafa Sabri Efendi ve Zâhid el-Kevserî gibi dâhileri yetiştirdi. Zira “kalp”, içinde olanı “kalıb” a aksettirdiği gibi “kalıp” da “kalb” in dürüst bir şâhididir. “Müsemmâ”, “ism”i ayakta tutan şeyse, “İsim” de çoğu zaman “müsemmâ” ya dair fikir verir. Dil ile birlikte kavramlarımızın da kısırlaştırıldığı, mana fakirliğine maruz bırakılmaya başlandığı bir döneme tekâbül eden bu süreçte “Yazı yazılan yer (mekteb)” ile “Ders görülen yer (medrese)” rakip kurumlar gibi ça(tıştır)ılmış, fakat ümmetin sorunları çözülmemiştir.

Miftâh İslâmî İlimler Eğitim ve Araştırma Merkezi, günümüzde “Ulûm-i âliye/العلوم العالية” (Âlet ilimleri) ve “Ulûm-i ‘âliye/العلوم العالية” (Tefsir, Hadis, Fıkıh gibi yüksek ilimler) noktasında varlığını sürdürmeye çalışan medresenin, güncel ihtiyaçlar çerçevesinde güncellenmiş haliyle gençliğimizin kendi medeniyet kodlarımıza uygun bir eğitim sistemi ile yetiştirilmesi gâyesine hizmet etmeyi amaçlar.

Müfredâtımızın üzerine oturduğu anlayış ve prensipleri aşağıdaki çerçevede özetlemek mümkündür:

Kitle iletişim araçlarının insan hayatının merkezinde yer aldığı günümüz gerçekliğinde gerek akîde noktasında gerekse sosyal yaşamda, sâbitelerin yıkıldığı, bağlayıcı ve engelleyici değerlerin, ait kılıcı mensubiyetlerin kalmadığı bir çağda geleceğimiz gençliğimize hitap edecek bir müfredatın, üzerine binâ edileceği çerçeve öncelikle tespit edilmelidir. Gelişen teknoloji ve kitle iletişim araçlarıyla birlikte, bilgiye oldukça hızlı ulaşılan, fakat her şeyin olduğu gibi bilginin de acımasızca tüketildiği, aile hayatından çevre-toplum hayatına kadar geleneksel tüm değer yargılarının anlamsız bulunup eleştirildiği, kısacası ruh köklerine aidiyet bağlarının tümünden koparılıp inkâr edildiği gerçekliğiyle karşı karşıya olduğumuzu görmek, problemlerin çözümünde atılacak adımların isabeti noktasında önemli belirleyici olacaktır.

İhtiyaçlar, geliştirilecek programların muhtevasını belirler. Hastalığın teşhisi, uygulanacak tedavinin şeklini tayin eder. Trend haline getirilerek hazmettirilmek istenen ateizm, deizm ve diğer eğilimlerin kısıkcındaki gençliğin ihtiyaç duyduğu şey, sanılanın aksine bilgi yığını değildir. Yaşadığı kaotik dünyayı anlamlandıramamanın şaşkınlığı içerisinde iç âleminde farkında olmadan fakat büyük bir susuzlukla aradığı şey malumatlar manzumesi değildir. Çok şey duyan, çok şey biriktiren, fakat hiçbir şeyi tam olarak bilmeyen Müslüman çocuklara ve gençlere öncelikle gerekli olan şey; iletişim çağında her türlü kirlenen, karmakarışık hale gelen zihinlerine, “ezbercilik” ithamlarına, “kör taklitçilik” yaftalarına aldırış etmeden akidesini saf, arı ve duru bir halde yerleştirebilmek, Müslüman kimliğini inşâ etmek, değerlerine mensûbiyet hissi geliştirebilmektir.

Tüm disiplinlerde olduğu gibi günümüzde medrese-mekteb, medrese-ilahiyat çatış(tır)malarında tarafların müdafaa argümanlarından âzâde olarak Şer’î ilimlerde yaşanan esas problem, eleştirel düşüncenin gelişmemesi değil, zemini olmayan, geçmişle irtibatı kopuk, reddi miras ya da mâzîyi inkâr üzerine inşâ yapmaya kalkışmaktan doğan savrulmalardır. Bu nedenle temelde bir Ehl-i Sünnet akîdeyi her yönüyle bilip özümsemeden tartışmalı kelâm meselelerine muttalî olan, fıkhî tüm geleneksel haliyle kavramadan edilleyi gören ve naslarla ilgilenen bir ilim talibinin geleceği parlak olmamaktadır. Disiplinler arası ilişki, ihtiyaç ve hiyerarşiyi kavramayan birinin seviyesi en iyimser ifadeyle genel kültürden öteye geçmeyecektir.

Diğer taraftan asırlardır sünnî olup İslam medeniyetine ilim ve fikir açısından altın çağını yaşatmış âlimlere beşiklik yapmış olan İran coğrafyasının bugün neredeyse tümüyle şîileşmiş olması, Irak, Suriye ve Yemen’de şîileştirme politikalarının aktif olarak devam ediyor olması, Ortadoğu, Balkanlar ve Avrupa’da selefi-vehhâbî akımın etkin ve belki de hâkim hale gelmesi, Müslüman coğrafyanın merkezinde yer alan Türkiye için, irfan ve hikmet geleneği açısından arz ettiği tehlike görmezden gelinmemelidir. Türkiye’de ilahiyat alanında “Kaynaklara dönüş” söyleminin cazibesıyla 14 asırlık tecrübeyi basitleştiren, sıradanlaştıran hâkim anlayışın her ne kadar karşı gibi dursa da temelde selefî olduğu gerçeğini görmek durumundayız.

Öte yanda günümüz gençliğinin popülizme çok rahat kurban gittiği gerçekliği ile karşı karşıyayız. Şer’î ilimlerle iştigal eden bir müessesenin en önemli vazifelerinden biri de gençlerde dil, ahlak ve yaşayışta popülist kültüre karşı şuur oluşturma, ait olduğu medeniyet değerleri ekseninde özgüven inşa etme olmalıdır. Dolayısıyla müfredat muhtevassından ders takrirlerinde satır aralarında verilecek mesajlara kadar bu bilinçle hareket edilmelidir. Acımasızca tüketilen temel ahlâk esasları, âdâb-ı şerîyye, Tasavvuf metinleri, hadis kaynaklarının “edep” bölümleri, sâlihlerin menâkıbı gibi konular programda yerini almalı, ilgili konularda metinler okutulmalıdır. Yine bir disiplin olarak İslam Ahlâk felsefesi, teorik ve pratik boyutlarıyla müfredatta yerini almalıdır.

İnsan, anadiliyle konuşur ve üretir. Kelimelerle tefekkür eder. Dili kısırlaştırılmış, kelime dağarcığı neredeyse onlu basamaklara inmiş bir kuşağın mâziyle tekrar irtibatını kurmak hayâtî önemi hâizdir. Bu çerçevede müstakil Osmanlıca Okuma-Anlama dersleri yapmak önemli olmakla birlikte müfredatta Osmanlıca metinlere cömertçe yer verilmeli, böylece ilim tâlibinin öncelikle iştigâl ettiği sahanın kavramlarıyla dilini öğrenmesi, dağarcığını geliştirmesi, dil farkındalığı ve dil zevki kazanması hedeflenmelidir. Bu çerçevede dil ve kavramlar konusundaki hassasiyeti ile müstesna bir ehemmiyeti olan Babanzâde Ahmed Naîm Efendi (1872-1934)’nin eserleri başta olmak üzere müfredât kapsamında olabilecek derslerle ilgili diğer metinlere de yer verilmelidir.

Diğer taraftan Arapça dil eğitimi noktasında geleneksel metod etrafındaki tartışmalar Tanzimat'tan itibaren yoğun bir şekilde bu toprakların gündemlerinden olmuş, bu çerçevede yapılması gereken ıslâh ya da reformlar bir ihtiyaç olarak hep güncelliğini korumuştur. Geleneksel yöntemin her şeyden önce tek başına dil pratiği kazandırmadığı ve kazandırmayacağı açıktır. Bu noktada modern metinlerden azamî derecede istifade edilmesi hem konuların kolay anlaşılmasına vesile hem de zaman tasarrufu anlamına gelecektir. Bununla birlikte klasiklere ulaşmak asıl gâyelerden olmalıdır. Zira klasiklerle sağlıklı ve güçlü bir irtibatı olmayan bir ilim tâlibinin âlim hüviyetini kazanması, müktesebâtının genel kültür düzeyinden öteye geçmesi mümkün değildir. Mâzî ile irtibatsız olarak hâle dair konuşmak temelsizdir. Keşf-i kadîm olmadan vaz-ı cedîd olamayacağının farkına varılmalıdır. Mensûb olduğu medeniyetin yüzyıllardır oluşturduğu tecrübenin ve müktesebâtın ihtişamıyla tanışmayan bir ilim tâlibinin gerçekte özgüven sahibi olması mümkün olmadığı gibi kadîm sâbiteleri olmayanların çağa söyleyebilecekleri şeyler de muteber olmayacaktır.

Bu prensipler çerçevesinde programın temel hedeflerini sahih akîde, Temel İslâmî İlimlerde bütüncül, gelenekle irtibatı sağlam, bununla birlikte asrî gerçekliklerden kopuk olmayan telakkî, Arapça dil eğitiminde teorik ve pratik bütünlük ve Türkçe dil hassâsiyeti, zevki ve zenginliği kazandırmak olarak özetlenebilir.

Tamamlayana kadîm geleneğimize göre ilmî ehliyet ve liyâkatını gösterir icâzetnâmenin verildiği 5 yıllık Temel Programın ilk yılı dil ağırlıklı Hazırlık, sonraki üç yıl yıl Temel İslâmî İlimler, son yılı Sahn-ı Semân medreselerinin bir alt mertebesi ve Mûsile-i Sahn (Sahn'a götüren, ulaştıran) olarak anılan Tetimme Medreseleri'nden ilhâmla Tetimme olarak isimlendirilmiştir.

Dr. Nurullah KAĞIT
Başkan

- **SARF, NAHİV**

Emsile, Binâ, Maksûd, İzzî
Avâmil, Tuhfetü's-seniyye, İzhâr (Birgivî)
el-Kavâidü'l-müeyssere
Kavâidu'l-irâb (İbn Hişâm)
Şerhu Katri'n-nedâ (İbn Hişâm)
Şeze'l-arf fî fenni's-Sarf (el-Hamlâvî)

- **MUHÂDESE**

Silsiletü'l-lisân

- **OKUMA ANLAMA**

Kasasu'n-nebiyyîn (en-Nedvî)
el-Kırâetü'l-arabiyye li'l-müslimîn

- **BELÂGAT**

Modern metinler (el-Belâgatü'l-müeyssere)
Belâgat-i Osmâniyye (Ahmed Cevdet Paşa)
Metn-i alâka
Telhîsu'l-Miftâh (el-Kazvînî)

- **MANTIK, MÜNÂZARA, VAZ'İYYE**

İsâgôcî (Ebherî)
Miyâr-ı sedâd (Ahmet Cevdet Paşa)
Risâle fî İlmi'l-Bahs ve'l-Münâzara, (Taşköprüzâde)
Âdâb-ı sedâd (Ahmet Cevdet Paşa)
Risâle fî'l-vaz' (Eğimli İbrahim Hakkı Efendi)

- **AKÂİD**

el-Cevâhiru'l-Kelâmiyye
Bed'ü'l-emâlî
el-Fıkhu'l-ekber
Akîdetü't-Tahâviyye (Bâbertî Şerhi ile)

• KELÂMA GİRİŞ

el-Usûlü'l-münîfe (Beyâzîzâde Ahmed Efendi, ö. 1098/1687): Ebû Hanîfe'nin tüm risâleleri, ona nispet edilen müsnedler ve talebelerinin eserlerinde ona ait itikâdî görüşlerini kelâm kitaplarındaki tertibe göre oluşturduğunu beyân ettiği bu eseri tercih edilmiştir. *Muvazzah İlm-i Kelâm dersleri*, (Ömer Nasûhî Bilmen)

• KELÂM

Tenkîhu'l-kelâm, (Abdüllatîf Harpûtî, ö. 1842-1916): Kelâm ilminin meselelerini modern dönemdeki problemler çerçevesinde ele aldığı için tercih edilmiştir.

• MEZHEPLER TARİHİ

• FIKIH

İslam İlmihali (Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı)

Nûru'l-îzâh (Şürünbülâlî)

el-Muhtâr (el-Mevsılî)

el-Hidâye (Mergînânî)

• FIKIH USÛLÜ

Usûlü'l-fıkhî'l-İslâmî (Z. Şaban)

Mirkâtü'l-vusûl (Molla Hüsrev)

• KAVÂİD-İ FIKHİYYE

Mecelle 100 kaide

Şerhu'l-Hâtime (Kırkağâcî)

• HADİS

el-Erbaûn (Babanzâde A. Naîm Efendi'nin Osmanlıca tercümesiyle birlikte)

Riyâzu's-sâlihîn (Nevevî)

• HADİS USÛLÜ

Usûl-i Hadîs (Mahmud Esad Seydişehir-Osmanlıcası ile)
Teysîru mustalahi'l-hadîs (M. Tahhân)

• HADİS İLİMLERİ VE EDEBİYÂTI

• TEFSİR

Tefsirde öncelikli olarak peygamberler ve sâlihlerin kıssaları kronolojik tertip üzere işlenecektir. Böylece peygamberlerin tevhiid mücadelesi, tebliğ ve davet metodlarının öğrenilmesi öncelikli gâye edinilmiştir.

• TEFSİR USÛLÜ

• TÂRİH VE COĞRAFYA

Hüseyin Hıfzî'nin *Hulâsa-i târîh-i umûmî* 'si gibi eserler üzerinden temel düzeyde konular Osmanlıca metninden takip edilirken diğer taraftan konuyla ilgili coğrafyalar tanıtılacak.

• SİYER

Nûru'l-uyûn (İbn Seyyidi'n-nâs)
el-Fusûl fî ihtisâri sîreti'r-Rasûl (İbn Kesîr)

• İLM-İ AHLÂK

Ahlâk-ı İslâmiyye Esasları (Babanzâde Ahmed Naîm)
Nazarî ve Amelî Ahlâk-ı İslâmiyye Dersleri (Ömer Nasûhî Bilmen)

• EDEP, AHLAK, ZÜHD, TASAVVUF, MENÂKIB

Mukaddimetü'n-Nevevî li kitâbi'l-Mecmû' (Nevevî)
Ta'limu'l-müteallim, (ez-Zernûcî)
Min edebi'l-İslâm (Ebû Gudde)
et-Tıbbu'r-rûhânî, (Ebu'l-Ferec İbnü'l-Cevzî)
Âdâbu'l-işre (el-Gazzî)
Âdâbu's-sohbe (es-Sülemî)
Risâletü'l-müstersidîn (Hâris el-Muhâsibî)
Mektûbât (İmam-ı Rabbânî)

Müfredattaki derslerin yıllara dağılımı ise şu şekildedir:

1.YIL (HAZIRLIK-ARAPÇA)	
Ders	Kitap
➤ Sarf	<i>Emsile, Binâ, Maksûd,</i>
➤ Nahiv	<i>Avâmil, el-Kavâidü'l-müeyyessere</i>
➤ Okuma-Anlama	<i>Kasasu'n-nebiyyîn (en-Nedvî), el-Kirâetü'l-arabiyye li'l-müslimîn</i>
➤ Muhâdese	<i>Silsiletü'l-lisân</i>
➤ Edeb	<i>Ta'limu'l-müteallim, (ez-Zernûcî)</i>

2.YIL (TEMEL İSLÂMÎ İLİMLER-1)	
Ders	Kitap
➤ Sarf	<i>İzzî</i>
➤ Nahiv	<i>Tuhfetü's-seniyye, İzhâr'ul-esrâr</i>
➤ Muhâdese	<i>Silsiletü'l-lisân</i>
➤ İlmihâl, Fıkıh	<i>İslam İlmihali (Lütfi Şentürk, Seyfettin Yazıcı) Nûru'l-îzâh</i>
➤ Akâid	<i>el-Cevâhiru'l-Kelâmiyye el-Fıkhu'l-ekber Bed'ü'l-emâlî</i>
➤ Siyer	<i>Sîretu Hâtemi'n-nebiyyîn (en-Nedvî)</i>
➤ Edeb	<i>Mukaddimetü'n-Nevevî li kitâbi'l-Mecmû' Min edebi'l-İslâm (Ebû Gudde)</i>
➤ Hadis ve Temel Kavramlar	<i>el-Erbaûn (Babanzâde A. Naîm Efendi'nin Diyâru'l-hadîs (Nesrî) birlikte)</i>
➤ Tefsir ve Temel Kavramlar	<i>et-Tefsîru'l-vâdihu'l-Müeyyesser (Sâbûnî)</i>

3.YIL (TEMEL İSLÂMÎ İLİMLER-2)	
Ders	Kitap
➤ Nahiv	<i>Kavâidu'l-irâb (İbn Hişâm) Şerhu Katri'n-nedâ (İbn Hişâm)</i>
➤ Belâgat	<i>Metn-i alâka</i>
➤ Akâid	<i>Şerhu'l-Akâidetü't-Tahâviyye (Bâbertî)</i>
➤ Tefsir	<i>et-Tefsîru'l-vâdihu'l-Müeyyesser (Sâbûnî)</i>
➤ Tefsir usûlü	
➤ Fıkıh	<i>el-Muhtâr (el-Mevsilî)</i>
➤ Hadis	<i>Riyâzu's-sâlihîn (Nevevî)</i>
➤ Hadis Usûlü	<i>Usûl-i Hadîs (Mahmud Esad Seydişehri) Osmanlıcası ile</i>
➤ Edeb	<i>Âdâbu'l-işre (el-Gazzî) Adâbu's-sohbe (es-Sülemî)</i>
➤ İlm-i Ahlâk	<i>Ahlâk-ı İslâmiyye Esasları (Babanzâde Ahmed Naîm)</i>
➤ İslâm Tarihi ve Coğrafya	<i>Hulâsa-i târîh-i umûmî (Hüseyin Hıfzî)</i>

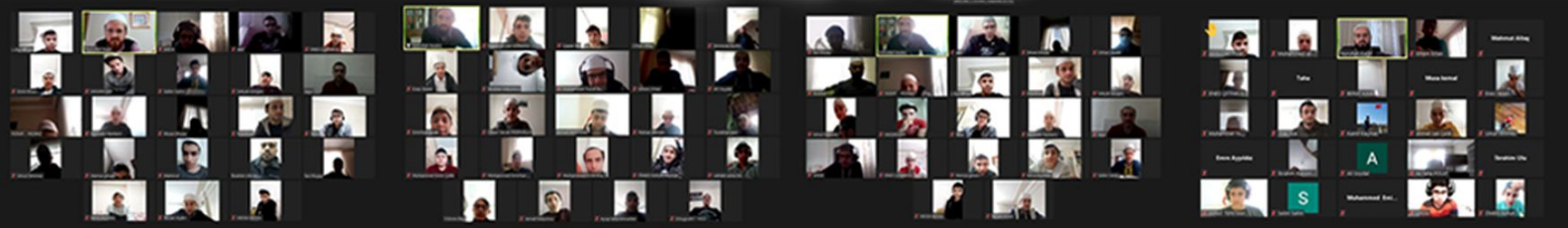
4.YIL (TEMEL İSLÂMÎ İLİMLER-3)

Ders	Kitap
➤ Mantık, Münâzara, Vaz'ıyye	İsâgôcî (Ebherî) Miyâr-ı sedâd (Ahmet Cevdet Paşa) Risâle fî İlmi'l-Bahs ve'l-Münâzara, (Taşköprüzâde) Âdâb-ı sedâd (Ahmet Cevdet Paşa) Risâle fî'l-vaz' (Eğinli İbrahim Hakkı Efendi)
➤ Belâgat	el-Belâgatü'l-müyessere (Ali Bulut) Belâgat-i Osmâniyye (Ahmed Cevdet Paşa)
➤ Tefsir	et-Tefsîru'l-vâdihu'l-Müyesser (Sâbûnî)
➤ Nahiv	Kâfiye (Molla Câmi ile birlikte)
➤ Fıkıh (Kavâid)	Mecelle 100 kaide
➤ Fıkıh Usûlü	Usûlü'l-fıkhî'l-İslâmî (Z. Şaban)
➤ Hadis Usûlü	Teysîru mustalahi'l-hadîs (M. Tahhân)
➤ Hadis	Riyâzu's-sâlihîn (Nevevî)
➤ İlm-i Ahlâk	Nazarî ve Amelî Ahlâk-ı İslâmiyye Dersleri (Ömer Nasûhî Bilmen)
➤ Siyer	el-Fusûl fî ihtisâri sîreti'r-Rasûl (İbn Kesîr) Atölye Çalışmaları

5.YIL (TETİMME)

Ders	Kitap
➤ Kelâm	Tenkîhu'l-keâm, Muvazzah ilm-i Kelâm Dersleri
➤ Mezhepler Tarihi	
➤ Fıkıh	el-Hidâye (Mergînânî)
➤ Fıkıh Usûlü	Mirkâtü'l-vusûl (Molla Hüsrev)
➤ Kavâid	Şerhu'l-hâtime (Kırkağâcî)
➤ Tefsir	Medâriku't-tenzîl (Nesefî) Diğer Klasikler
➤ Belâgat	Telhîsu'l-Miftâh (el-Kazvînî)
➤ Tasavvuf	Risâletü'l-müstersîdîn (Hâris el-Muhâsibî)

www.miftahislamiilimler.com

Adres: Mehmet Akif mah. Cami cd. No:13 Sultanbeyli / İSTANBUL

AkademiMiftah

miftahakademi

miftahakademi